

Lausunto

08.04.2026

Asia: VN/2166/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS tackar för möjligheten att yttra sig om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen. Vi understöder propositionens huvudsakliga målsättning. Förslaget svarar på ett verkligt problem i övergången från andra stadiet till högskolor; många unga söker vidare, men blir ändå utan studieplats direkt efter examen. Det kan leda till osäkerhet, väntan och onödig stress i ett skede då många redan försöker orientera sig i framtida utbildnings- och yrkesval. Dessutom kan det antas öka antalet personer som inte överhuvudtaget inleder studier vid en högskola.

Ur de studerandes perspektiv är det därför positivt att unga som blivit utan högskoleplats föreslås få möjlighet att avgiftsfritt avlägga upp till 30 studiepoäng inom öppen högskoleutbildning och samtidigt få handledning för studieval, studiernas genomförande och fortsatt ansökan till examensinriktad utbildning. Reformen kan sänka tröskeln för att inleda högskolestudier, ge bättre underlag till beslut inför framtida utbildningsval och göra övergången från andra stadiet smidigare. Den kan dessutom minska på tidspressen gällande val av inriktning och istället ge unga en möjlighet att bekanta sig med olika studieområden.

Det är ytterst viktigt att reformen kombinerar avgiftsfrihet med handledning. För många unga räcker det inte med att utbildning finns tillgänglig, utan de behöver även stöd för att förstå vilka alternativ som finns tillgängliga samt vad som möjligtvis lämpar sig för dem. Handledningen kan alltså sägas vara själva kärnan för att reformen ska lyckas. Om handledningen blir för allmän eller otillgänglig riskerar reformens effekt däremot att bli varierande. Vägarna vidare efter andra stadiet ser olika ut, och därför måste handledningen vara tillräckligt flexibel för att möta olika behov, tidtabeller och utgångspunkter. Annars finns en risk att reformen i praktiken betjänar vissa grupper bättre än andra.

Vidare måste det finnas tydlig och lättförståelig information om vad studiesedeln innebär i praktiken. Unga behöver veta vad studierna kan användas till, vilka möjligheter de ger inför framtida ansökningar och vilka begränsningar som finns. Studiesedeln är en möjlighet att bygga upp kunskap och meriter, men den är inte en garanti för studieplats. Just därför behöver informationen vara tydlig från början.

Samtidigt måste de ekonomiska realiteterna tas på allvar. Att studierna blir avgiftsfria är ett viktigt steg, men det löser inte försörjningsfrågan. Enligt propositionen kan öppna högskolestudier pågå i högst tre månader utan att arbetslöshetsförmånen går förlorad. Om studierna pågår längre än tre månader och omfattar minst 5 studiepoäng per studiemånad räknas de som heltidsstudier, och då har personen inte rätt till arbetslöshetsförmån. Att genomföra 30 studiepoäng under tre månader är orealistiskt, särskilt med tanke på att en god studietakt för en heltidsstuderande i regel är cirka 30 studiepoäng per fyra månader. Med andra ord är arbetslöshetsförmånens tidsgräns på tre månader för stram, och behöver justeras för att studiesedelns 30 studiepoäng faktiskt ska kunna utnyttjas. Om en justering inte sker riskerar studiesedeln främst gynna dem som redan har ekonomiskt stöd hemifrån.

von Kraemer Melina
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Blomfelt Simon
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf